

Hoge Raad voor Normalisatie

ADVIES

met

***voorstellen / aanbevelingen voor
het Belgische normalisatiebeleid***

Brussel, 27 november 2008

Gelet op artikel 20 van de wet van 3 april 2003 betreffende de normalisatie, waardoor bij de Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie een Hoge Raad voor Normalisatie werd opgericht;

Gelet op artikel 21 van de bovenvermelde wet waarbij de Hoge Raad als opdracht heeft om, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de minister, adviezen te verstrekken aangaande alle kwesties die betrekking hebben op het beleid en de ontwikkeling van de nationale en internationale normalisatie;

Gelet op de vraag van de heer Marc Verwilghen, Minister van Economie, Energie, Buitenlandse handel en Wetenschapsbeleid, bij brief van 30 maart 2007, om beleidsvoorstellen voor het Belgische normalisatiebeleid te formuleren;

Gelet op de besprekingen van de Hoge Raad voor Normalisatie van 11 oktober 2007 en 14 februari 2008;

Overwegende dat er nood is aan een krachtig normalisatiebeleid, gelet op het belang dat aan innovatie wordt gehecht in het kader van de Lissabonstrategie met het oog op het handhaven van het concurrentievermogen, waarbij normalisatie als één van de sleutelinstrumenten wordt geïdentificeerd, enerzijds, en de rol van normen in het kader van de werking van de interne markt, de afbouw van technische handelsbelemmeringen, een betere bescherming van de maatschappij en het versterken van het marktvertrouwen, anderzijds;

Overwegende dat normalisatie talrijke aspecten van het economische gebeuren beïnvloedt, vormt een combinatie van meerde acties uit diverse invalshoeken de beste benadering voor het creëren van de gewenste meerwaarde;

Overwegende dat het document "Kader voor een Normalisatiebeleid" op de vergadering van 28 maart 2006 aan de leden van de Hoge Raad voor Normalisatie werd voorgelegd, waarbij de Hoge Raad werd opgeroepen dit kader verder uit te werken en aanbevelingen te maken voor een dynamische normalisatiepolitiek;

Advies

Beveelt de Hoge Raad aan :

- **het concurrentievermogen van de ondernemingen via de normalisatie te bestendigen**

Daar het gebruik van normen kostenvoordelen kunnen opleveren, de toegang tot (nieuwe) markten kunnen vereenvoudigen en het vrije verkeer van goederen en diensten kunnen bevorderen, vormen zij zowel met het oog op de binnenlandse als de buitenlandse markten een strategisch instrument op het vlak van het versterken van het concurrentievermogen.

De "Nieuwe Aanpak" is een stimulerend en flexibel wetgevingsmodel dewelke een goede link vormt tussen de openbare belangen, de belangen van het bedrijfsleven en de technologische vooruitgang. Het is bijgevolg essentieel dat België, in samenwerking met de erkende normalisatie-instellingen, actief meewerkt aan het verder ontwikkelen en promoten van deze strategie en actief bijdraagt aan het uitwerken van de normen.

Gelet op het mondiale karakter van de hedendaagse markt en handel is het eveneens noodzakelijk dat ons land op internationaal vlak bijdraagt aan de normalisatiewerkzaamheden en onze handelspartners stimuleert internationale en/of Europese normen te gebruiken.

- **de participatie van alle belanghebbenden te stimuleren in het normalisatieproces**

Normen worden met een open en transparante werkwijze, gebaseerd op het consensusbeginsel, door de belanghebbenden ontwikkeld.

Niet enkel de deelname van de industrie, voor voeling met de praktijk en marktervaring, en de betrokkenheid van de onderzoekswereld, voor het beschikken over de laatste technologische kennis, is cruciaal. Ook de maatschappelijke belangen moeten behartigd worden bij het ontwikkelen van normen.

Hoe meer vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld (die de belangen van de consumenten, de werknemers, de gezondheid, de veiligheid en het milieu verdedigen) en uit de overheid betrokken worden, des te groter de consensus en het draagvlak, alsook de aanvaarding en de geloofwaardigheid van de norm zal zijn.

- **het normalisatie-instrument te benutten voor de verspreiding van kennis**

Aangezien normen de regels van "goed vakmanschap" vaststellen, biedt de verspreiding en aanvaarding van deze kennis anderen de mogelijkheid hiervan gebruik te maken en op hun beurt bij te dragen tot het ontwikkelen van nieuwe technieken of nieuwe producten. De verspreiding van nieuwe kennis en technologie kan optimaal gebeuren tijdens de ontwikkeling van normen in de technische comités die, voor de onderzoekswereld en de marktdeelnemers, een ideale ontmoetingsplaats vormen.

In elk geval is het belangrijk dat de onderzoekers en de betrokken actoren zoveel mogelijk aangemoedigd en ondersteund worden om deel te nemen aan het normalisatieproces, in het bijzonder in de normenontwikkelingsfase, en bij het uitbouwen van expertisenetwerken. Een bijkomende informatie en sensibilisatie van de academische wereld en de onderzoekswereld ten aanzien van normalisatie kan in dat opzicht aangewezen zijn. Het is belangrijk dat daarbij de juiste aanspreekpunten worden vastgesteld zoals ondermeer de "technology transfer offices" van de universiteiten en de onderzoekscentra.

In het bijzonder hebben de K.M.O.'s belang bij de deelname aan de werkzaamheden in de technische commissies aangezien dit het ideale forum is om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen die zich binnen de sector voordoen. Vermits normen de spelregels bepalen, kan bij het opstellen ervan heel wat voorkennis worden opgedaan die tot een belangrijk concurrentievoordeel kunnen uitgroeien.

- **onderzoek en innovatie maximaal te ondersteunen en te bevorderen via normalisatie**

Het belang van normen en van het ganse normalisatieproces in het kader van innovatie wordt vaak onderschat. Daarom dient de aandacht op dit potentieel gevestigd te worden en is het nodig een aantal opportuniteiten te identificeren teneinde via de normalisatie het innovatieproces bijkomende stimulansen te geven.

Het prenormatief onderzoek, dat het geheel van studies omvat die noodzakelijk zijn om de technische kennis te verkrijgen voor ondermeer het opstellen van nieuwe test- en classificatiemethodes of voor het opstellen van prestatiegerichte technische specificaties, vormt op Belgisch vlak een belangrijke bijdrage in het innovatieproces via normalisatie. Het prenormatief onderzoek dat via de Collectieve Onderzoekscentra verloopt, wordt sinds jaren door de FOD Economie ondersteund. Het is daarom belangrijk dat dit initiatief behouden wordt en dat, in de mate van het mogelijke, het aspect innovatie verder benadrukt wordt.

Test- en classificatienormen zijn een ideaal middel om de kwaliteit van een product weer te geven. Hun toepassing laat de fabrikanten toe de meerwaarde van hun product aan te tonen en een innovatief product op de markt te lanceren. Bovendien stimuleren classificatienormen de fabrikanten om voortdurend verbeteringen aan hun producten of productieproces aan te brengen.

Innovatie, dat vaak in verband wordt gebracht met verbetering van het prestatievermogen door middel van efficiëntie, productiviteit, kwaliteit, ... wordt gestimuleerd door kwaliteitsnormen. Kwaliteitsnormen zoals EN ISO 9001 en milieubeheersnormen zoals de EN ISO 14000-reeks zijn voor de onderneming een middel om haar producten of haar productiesysteem te promoten. Deze normen dragen er immers toe bij het noodzakelijke vertrouwen van de markt te winnen.

De ontwikkeling en toepassing van kwaliteits- en performantienormen moet maximaal worden aangemoedigd gezien de mogelijkheden die ze op het vlak van innovatie creëren. De verwijzing naar dergelijke normen in het kader van de geharmoniseerde richtlijnen dient eveneens te worden aangemoedigd.

Bovendien vormen de geharmoniseerde normen, die toelaten aan te tonen dat innovatieve goederen en diensten in overeenstemming zijn met de eisen die in een regelgeving werden vastgesteld, de motor voor nieuwe ontwikkelingen. Daarbij wordt de ondernemer de noodzakelijke vrijheid geboden zijn innovatieve plannen te bewerkstelligen zonder afbreuk te doen aan essentiële veiligheids- of gezondheidseisen.

- **performantienormen¹ in overheidsaanbestedingen aan te moedigen**

De door de overheid geplaatste opdrachten en aankopen zijn een belangrijk economisch instrument teneinde de aanvaarding door de markt van innovatieve producten en diensten te bevorderen en de kwaliteit te verbeteren.

Overheidsopdrachten verlopen via een formele procedure. Door te verwijzen naar normen in de aanbestedingen wordt niet alleen een bepaald niveau van kwaliteit en veiligheid nagestreefd, bovendien wordt innovatie gestimuleerd.

Het verwijzen naar normen, ter uitvoering van de wet van 15 mei 2007 betreffende de consumentenovereenkomsten (dewelke een wettelijk kader voor dergelijke overeenkomsten vaststelt), kan in functie van de doelgroep consumenten een bijkomende stimulans voor het normalisatie-instrument betekenen.

- **extra aandacht te besteden aan de specifieke noden van de K.M.O.'s**

Gelet op het belang van de K.M.O.'s in het economische weefsel van België, en de specifieke noden van deze groep van bedrijven, verdient deze categorie een speciale aandacht. Er dient te worden gestreefd om ze maximaal bij het normalisatieproces te betrekken.

Teneinde hun deelname aan het normalisatiegebeuren aan te moedigen en te ondersteunen, is het opportuun om, naast de eventuele uitbreiding en versterking van de bestaande succesvolle

¹ performantienormen = normen, die technologisch neutraal zijn, dewelke de kenmerken en prestatie-eisen van goederen of diensten beschrijven zonder de technische realisatie ervan te bepalen

initiatieven zoals bijvoorbeeld de Normen-Antennes, te zoeken naar nieuwe maatregelen die kunnen worden geïnspireerd op de "best practices" van de buurlanden .

Gezien de K.M.O.'s slechts over beperkte middelen (financieel, menselijk kapitaal, tijd ...) beschikken en de voordelen van normalisatie hun onvoldoende gekend zijn, moeten strategische beleidsmaatregelen aan deze aspecten het hoofd bieden. Vooral de kleine ondernemingen verdienen daarbij een speciale aandacht.

Domeinen, dewelke een probleem vormen voor K.M.O.'s, zijn onder meer de beschikbaarheid van normen, de technische begrijpbaarheid van normen en de taal waarin ze worden geproduceerd. Om het gebruik van normen door deze bedrijvengroep te verhogen, en hun te laten genieten van de opportuniteiten die normalisatie biedt, moet rekening gehouden worden met deze knelpunten bij het ontwikkelen en de verspreiding van normen.

Een aantal initiatieven, die aan dergelijke behoeften tegemoet komen, werden reeds genomen. Zo werden door de HRN reeds adviezen verstrekt ten aanzien van de vertaling van de normen naar het Nederlands, de verkoopprijs van de normen en het opdrijven van het aantal consultatiepunten.

Hetzelfde kan gezegd worden ten aanzien van het versterken en uitbreiden van de initiatieven in verband met de Normen-Antennes.

Daarnaast wordt speciale aandacht besteed aan het prenormatief onderzoek dat onder leiding van de Collectieve Onderzoekscentra wordt gevoerd en voornamelijk naar de K.M.O.'s is georiënteerd. De aldus bewerkstelligde technische ondersteuning werkt ondermeer innovatie bevorderend.

erover te waken dat het normalisatieproces continu verbetert om goed aan te sluiten bij de snelgroeiende en dynamische markten

Normen dragen bij tot de creatie van interoperabiliteit en trachten defragmentatie van markten te voorkomen. Dit is erg belangrijk in snelgroeiende markten waar de technologie voortdurend verandert en evolueert. Dezelfde interoperabiliteit laat tevens toe dat kleine ondernemingen zogenaamde randapparaten op de markt kunnen brengen die in een groter geheel worden ingepast. Hierdoor kunnen kleine bedrijven deel uitmaken van het innovatieproces.

Het is noodzakelijk dat het normalisatiebeleid inspeelt op nieuwe markeigenschappen en het ontwikkelingsproces van nieuwe normen optimaliseert door hen af te stemmen op de noden van de industrie.

Het is belangrijk dat de open en transparante werkwijze, waarbij alle belanghebbenden worden uitgenodigd teneinde aan het proces deel te nemen, niet nodeloos de werkzaamheden van de normalisatie vertragen. Voor een efficiënte werking is het bijgevolg noodzakelijk dat de juiste evenwichten worden gevonden tussen een uitgebreide maar tijdrovende consultatie en een snelle adequate besluitvorming.

Het werken met en het gebruik maken van informaticaplatformen kan op dit vlak een uitkomst bieden.

Andere voordelen die dergelijke platformen kunnen bieden zijn:

- de mogelijkheid van belanghebbenden om van op afstand betrokken te zijn en deel te nemen aan de werkzaamheden, en zo een minimum aan middelen te moeten vrijmaken,
- efficiënt communicatie-kanaal,
- het verhogen van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van documenten,
- het proces van herziening van normen versnellen,
- het verbeteren van de begrijpbaarheid van normen, ondermeer met behulp van vulgariserende teksten,
- ...

Het is aangewezen het NBN te betrekken bij de realisatie van dergelijke informaticaplatformen temeer daar bij de uitwerking ervan, ten aanzien van de informatie-uitwisseling, rekening moet gehouden worden met vertrouwelijkheidsaspecten.

- **de inspanningen op te drijven om de gezondheid en de veiligheid van de burger via de normalisatie te beschermen en de belangen van de consumenten en de werknemers te behartigen**

Normen zijn een middel voor het leveren van informatie en helpen bij de keuze en aanschaf van goederen of diensten. In de mate dat de normen betrekking hebben op aspecten zoals veiligheid kunnen zij bij de aanschaf van producten bijdragen tot het winnen van het noodzakelijke vertrouwen van de consumenten.

Teneinde dit vertrouwen optimaal te laten renderen is het, gelet op de techniciteit van de documenten, aangewezen dat de consumenten en de werknemers bij het normalisatieproces worden vertegenwoordigd en hun belangen verdedigd door speciaal daartoe bewust gemaakte en toegewezen personen of afgevaardigden van instellingen. De inbreng van deze groepen is niet alleen belangrijk in de eindfase van de normontwikkeling, maar tijdens het ganse proces. De actieve deelname van vertegenwoordigers uit de overheidsdiensten die de belangen op het vlak van de volksgezondheid, leefmilieu en veiligheid verdedigen is in dit verband eveneens belangrijk. Tot slot is een goede en begrijpbare communicatie naar de consumenten aangewezen.

Met het oog op het benutten van de praktijkervaring is het interessant om een meldpunt te installeren waar problemen met bestaande normen kunnen worden aangekaart. Dit meldpunt centraliseert de aangekaarte problemen, informeert over de opvolging en vormt de draaischijf teneinde samen met de bevoegde instanties naar oplossingen te zoeken.

- **bij de normalisatie-activiteiten rekening te houden met aspecten die bijdragen aan een duurzame ontwikkeling, in het bijzonder met milieuaspecten**

Naast de economische en sociale aspecten, speelt normalisatie een rol in het beschermen van het milieu en het ondersteunen van een duurzame ontwikkeling. Normen spelen immers een belangrijke rol in de verschillende fasen van de levenscyclus van een product en kunnen het gebruik van de natuurlijke hulpbronnen sturen en een impact uitoefenen op het milieu.

Door rekening te houden met milieu-effecten bij het opstellen van de normen, kan de normalisatie bijdragen aan een duurzame ontwikkeling, of een bijdrage leveren aan de uitdagingen die energieschaarste en klimaatverandering vereisen.

Via hun innovatief karakter kunnen bovendien milieutechnologieën² een belangrijke bijdrage leveren aan het loskoppelen van de economische groei en de schadelijke milieueffecten. Dergelijke innovaties hebben naast het potentieel om de economische groei en het concurrentievermogen van ondernemingen op te drijven, het voordeel tegelijkertijd het milieu en de natuurlijke rijkdommen te beschermen. (bv. bouwsector, biobrandstoffen, elektronische en elektrische apparaten...).

- **inspanningen te leveren op het gebied van informatieverbreiding en communicatie over normalisatie en de kansen en opportuniteiten te benutten dewelke dit biedt**

Alvorens de interesse, de steun en/of de medewerking van alle mogelijke belanghebbenden (bedrijven, K.M.O.s, onderzoekers, beleidsmakers, maatschappelijke groepen, het grote publiek ...) te vragen, teneinde van normalisatie een krachtig en dynamisch instrument te maken voor een welvarende economische ontwikkeling, is het noodzakelijk de kennis van het instrument op te voeren en de juiste betekenis en de voordelen ervan te doen inzien.

De inspanningen die op dit vlak in het verleden geleverd werden en/of nog in ontwikkeling zijn (zoals de bestaande Normen-Antennes en het advies van de Hoge Raad betreffende hun eventuele uitbreiding, evenals het advies van deze Raad betreffende het laten toenemen van het aantal consultatiepunten) zijn in dit opzicht belangrijk doch onvoldoende. Het is noodzakelijk dat een veel ruimer publiek wordt bereikt.

Verscheidene kanalen kunnen daartoe aangewend worden, teneinde met de hulp van de netwerkpartners een informatie- en bewustmakingscampagne aan te vatten en de zichtbaarheid

² Milieutechnologieën = "alle technologieën waarvan het gebruik minder schadelijk is voor het milieu dan de relevante alternatieve technologieën" Bvb: het gebruik van hernieuwbare materialen, windturbines, biobrandstof, biotechnologische technieken, ICT-toepassingen ...

van normalisatie te verbeteren. (website, brochure, infosessies, promotie artikels in vakbladen, opleiding en onderwijs ...).

- **het onderwijs aan te moedigen om normalisatie in de opleidingen te verwerken.**
Het is uitermate belangrijk dat studenten tijdens hun opleidingen worden geconfronteerd met normen en kennis kunnen opdoen ten aanzien van het strategisch belang ervan.
Teneinde de opleidingen optimaal te laten renderen is het noodzakelijk dat hiervoor een pedagogisch instrument, ondermeer steunend op praktijkgerichte voorbeelden, wordt uitgewerkt. Daarnaast zouden de onderwijsinstellingen moeten kunnen beschikken over informatie die hen via de diverse normalisatie-instellingen ter beschikking wordt gesteld.

Bovendien kan, ter promotie van de normalisatie en ter aanmoediging van de studenten, de mogelijkheid worden onderzocht teneinde jaarlijks een prijs uit te reiken voor een thesis of doctoraat waarbij het thema "normalisatie" centraal staat.

En, stelt de Hoge Raad voor :

- in functie van de weerhouden onderwerpen, voor het Belgische normalisatiebeleid concrete actiepunten uit te werken;
- de acties ondernomen in het kader van het normalisatiebeleid optimaal te combineren teneinde het innovatieproces en het concurrentievermogen maximaal te versterken;
- de eerder afgeleverde meer doelgerichte adviezen te koppelen aan deze nieuwe aanbevelingen.

De Voorzitter,

R. PAEMELEIRE